

Jakub Żak

Sprawozdanie z podróży naukowej „Pomorze 2015” (18-22 V 2015)

Ante Portas. Studia nad bezpieczeństwem nr 1 (4), 203-206

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

III. SPRAWOZDANIA

*„Ante Portas – Studia nad Bezpieczeństwem”
2015, nr 1(4)*

dr Jakub Żak

Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości
w Ostrowcu Świętokrzyskim

Sprawozdanie z podróży naukowej „Pomorze 2015”. 18-22 maja 2015 r.

Pomorze Zachodnie, jak większość zachodnich rubieży Polski, jest obszarem bogatym w militarne pamiątki, związane zwłaszcza z okresem XX w. Region ten, słynący z wielu obiektów wojskowych i często niewyjaśnionych do dziś, związanych z nimi zagadek, jest miejscem wycieczek pasjonatów historii, militariów i militarystyki. Nie dziwi więc fakt, że Pomorze Zachodnie stało się celem podróży naukowej „Pomorze 2015”, zorganizowanej w dniach 18-22 maja 2015 r. przez Instytut Historii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego (UJK) w Kielcach. W wyjeździe udział wzięli studenci militarystyki UJK, doktoranci oraz pracownicy naukowcy z kilku uczelni: prof. dr hab. Józef Smoliński, prof. dr hab. Jerzy Gapys (obaj UJK), prof. dr hab. Michał Trubas (Uniwersytet Szczeciński), dr Jan Sarniak (Wyższa Szkoła Integracji Europejskiej w Szczecinie) oraz dr Jakub Żak (Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim).

Temat objazdu – „Z najnowszych dziejów wojskowości Pomorza Zachodniego” w pełni odzwierciedlał jego naukowy charakter. Cele, jakie przyświecały organizatorom przedsięwzięcia to zapoznanie uczestników z charakterystyką wojenno-geograficzną i najnowszymi dziejami Pomorza Zachodniego, omówienie działań militarnych okresu II wojny światowej i najnowszej historii wojskowej oraz poznanie zabytków militarnych regionu. Wyjazd połączony był z obradami konferencji naukowej „Współczesna polityka bezpieczeństwa RP: Wybrane problemy na przykładzie Pomorza Zachodniego. Choszczno, Szczecin, Świnoujście”.

Objazd „Pomorze 2015” rozpoczął się 18 maja 2015 r. Około godz. 7:00 wyjechano z Kielc, kierując się na północny-zachód, do Międzyrzecza. W trakcie pierwszego dnia wyjazdu uczestnicy podróży naukowej mieli wyjątkową okazję wizytowania 25. Brygady Kawalerii Powietrznej w Tomaszowie Mazowieckim. Zwiedzając koszary i izbę pamięci 25. BKPow. wizytujący zapoznali się z dziejami jednostki, jej przeznaczeniem i aktualną działalnością. Oprócz zwiedzania obiektów wojskowych uczestnicy objazdu mieli możliwość przeprowadzenia ćwiczeń na trenażerach wojskowych – m.in. trenażerze strzeleckim „Śnieżnik”, odzwierciedlającym działania drużyny piechoty na współcze-

snym polu walki. W trakcie odwiedzin jednostki studenci zapoznali się z posiadanym przez wojska powietrzno-desantowe uzbrojeniem i wyposażeniem. Następnie wyruszone w dalszą podróż do bazy noclegowej w rejonie Międzyrzecza. Ciekawym przystankiem był postój w Świebodzinie, gdzie uczestnicy wyjazdu obejrżeli pomnik Jezusa Chrystusa Króla Wszechświata. Widowiskowym, choć nieco przypadkowym wydarzeniem, był niski przelot wojskowego samolotu transportowego Casa C-295, oglądany z wyniosłości pomnika.

Drugi dzień obfitował w atrakcje. We wczesnych godzinach porannych uczestnicy objazdu naukowego dotarli na teren Międzyrzeczekiego Rejonu Umocnionego. Fortyfikacje te, zwane w nomenklaturze niemieckiej „Die Festungsfront Oder-Warthe-Bogen” (Umocniony Łuk Odry i Warty), zostały wybudowane przez Niemców w latach 1934-1938, a następnie zmodyfikowane w latach 1943-1944 jako system umocnień dla ochrony wschodniej granicy III Rzeszy (tzw. Bramy Lubuskiej i przedmościa odrzańskiego). Mimo iż rejon ten nie spełnił swojego przeznaczenia w czasie II wojny światowej, to monumentalność założeń architektonicznych i skala wykonanych prac fortyfikacyjnych budzi podziw po dziś dzień. Plan zwiedzania MRU obejmował zapoznanie się z doskonale zachowanym obiektem bojowym 717 (Panzewerk 717) z grupy warownej „Scharnhorst”, przejście 5-cio kilometrową trasą podziemną (tzw. pętlą boryszyńską) oraz poznanie zasady działania i przeznaczenia mostu obrotowego na rz. Obrze. W drugiej połowie dnia uczestnicy podróży naukowej dotarli do Choszczna. Rolę gospodarza pełnił historyk, mgr Sławomir Giziński, który zapoznał studentów z historią miasta – zwłaszcza okresem ostatniej wojny światowej. W latach 1939-1945 w miejscowości tej znajdował się obóz oficerski Oflag II B Arnswalde, w którym do 1942 r. przebywali jeńcy polscy, a następnie jeńcy francuscy. Mgr Giziński przedstawił także przebieg jednej z ostatnich niemieckich operacji zaczepnych na froncie wschodnim – Operacji Sonnenwende, której celem pobocznym było m.in. odblokowanie garnizonu Arnswalde (Choszczno). W okresie powojennym miejscowość ta była miejscem stacjonowania 2. Pomorskiej Brygady Rakiet Taktyczno-Operacyjnych, przeznaczonej do użycia taktycznych i operacyjnych głowic jądrowych. Prof. dr hab. Michał Trubas, b. oficer tej jednostki, zapoznał studentów z obiektami i sprzętem wykorzystywanym przez brygadę w okresie PRL oraz przedstawił założenia użycia broni jądrowej przez Siły Zbrojne PRL. Obecni gospodarze jednostki – żołnierze 2. Dywizjonu Artylerii Samobieżnej 12. Brygady Zmechanizowanej im. gen. broni Józefa Hallera – przeprowadzili pokaz posiadanego uzbrojenia i wyposażenia, m.in. osławionych działaniami w Afganistanie armatohaubic wz. 1977 Dana (kal. 152 mm). Zwiedzanie Choszczna zakończono rejssem po przylegającym do miasta jeziorze Kluki.

W trzecim dniu wyjazdu naukowego, 20 maja 2015 r., grupa dotarła do Szczecina. W planie przewidziano zwiedzanie miasta – Wałów Chrobrego, Zamku Książąt Pomorskich, portu szczecińskiego oraz gmachu Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego. Ten ostatni budynek wzbudził szczególne zainteresowanie zwiedzających, gdyż w jego podziemiach udostępniono do

zwiedzania wybudowany w latach 70. XX-wieku schron. Służył on zachowaniu ciągłości władzy wojewódzkiej w czasie wojny, a do dzisiaj zachował się w stanie niemal nienaruszonym. Dalsza część zwiedzania Szczecina obejmowała wizytę w Centrum Negocjacji i Zarządzania Kryzysowego Uniwersytetu Szczecińskiego. Ta jednostka uczelniana służy przygotowaniu studentów kierunków Bezpieczeństwo Narodowe i Bezpieczeństwo Wewnętrzne do właściwego zarządzania w przypadkach sytuacji kryzysowych. Działa w oparciu o doskonale wyposażone laboratorium, którego środki techniczne stanowią odpowiednik funkcjonujących ośrodków zarządzania kryzysowego. Uczestnicy objazdu naukowego mieli możliwość obserwowania szkolenia funkcjonariuszy Służby Celnej, w czasie którego przeprowadzono m.in. symulację napadu na bank. W dalszej części dnia przewidziano zwiedzanie oddalonego o 140 km od Szczecina b. magazynu broni jądrowej w Podborsku k. Białogardu. Jednostka ta, wybudowana w latach 1967-1970 jako jedna z trzech na terenie Polski, przewidziana była do magazynowania i przygotowania do użycia bojowego taktycznych i operacyjnych głowic jądrowych. Dzięki uprzejmości funkcjonariuszy Służby Więziennej, którzy administrują terenem byłej radzieckiej bazy wojskowej w Podborsku, uczestnicy objazdu naukowego mieli możliwość zwiedzenia jednego z magazynów broni jądrowej. Prof. dr hab. Michał Trubas zapoznał studentów z wyposażeniem i przeznaczeniem tych utajnionych do 1991 r. struktur wojskowych. Pod wieczór wycieczka dotarła do Świnoujścia, gdzie dr Jan Sarniak przybliżył zwiedzającym tradycje morskie i orężne miasta.

Następnego dnia we wczesnych godzinach porannych uczestnicy objazdu naukowego udali się na wyspę Uznam do miejscowości Peenemünde, w której w czasie II wojny światowej mieścił się niemiecki ośrodek badań nad nowymi broniąmi, m.in. samolotami-pociskami V1 oraz pociskami balistycznymi V2. Uczestnicy objazdu naukowego zwiedzili muzeum utworzone w budynkach stanowiących pozostałość ośrodka badawczego broni V1 i V2, zapoznali się z jej zasadami działania i użyciem bojowym. Dalszy plan dnia, powrocie do Świnoujścia, przewidywał zwiedzanie portu wojennego, wizytę w 8. Flotylli Obrony Wybrzeża oraz zwiedzanie Fortu Gerharda. Dzięki uprzejmości dowództwa flotylli uczestnicy wyjazdu mieli możliwość wizytowania dwóch polskich okrętów wojennych – okrętu wsparcia logistycznego ORP „Kontradmiral Xawery Czernicki” oraz okrętu transportowo-minowego typu Lublin ORP „Gniezno”. Marynarze oprowadzili studentów po obu jednostkach, zapoznali z przeznaczeniem i możliwościami bojowymi tych okrętów. Na zakończenie dnia uczestnicy objazdu naukowego udali się do Fortu Gerharda – pozostałości XIX-wiecznej twierdzy morskiej. W ramach zwiedzania fortu studenci i opiekunowie wyjazdu mieli możliwość wejścia w skórę pruskiego rekruta uczestnicząc w przyspieszonej musztrze. Pomieszczenia muzealne fortu, pełne eksponatów militarnych z okresu XIX i XX w. stanowiły nie lada gratkę dla miłośników militariów. Szczególnym zainteresowaniem cieszyła się rekonstrukcja stanowiska niemieckiej broni przeciwpancernej Pantherturm (wieży czołgowej czołgu Pantera osadzonej na betonowym bunkrze). Uczestnicy objazdu mieli również możliwość

wyjścia na taras widokowy najwyższej w Polsce latarni morskiej, z której szczytu rozpościerał się widok na port morski w Świnoujściu, XIX-wieczne twierdze okalające wejście do portu oraz kompleks Gazoportu Świnoujście. Wieczorem tego dnia wycieczka powróciła do bazy noclegowej w Międzyrzeczu. Niestety, z uwagi na prowadzone ćwiczenia NATO, uczestnicy wyjazdu naukowego nie mogli odwiedzić dowództwa Wielonarodowego Korpusu Północno-Wschodniego w Szczecinie.

Ostatni dzień wyjazdu naukowego, 22 maja 2015 r., spędzono w podróży do Kielc. Głównym miejscem postojowym na trasie powrotu był Piotrków Trybunalski, gdzie uczestnicy wizytowali nową siedzibę Aresztu Śledczego. Oficerowie Służby Więziennej zapoznali studentów z systemem penitencjarnym w Polsce oraz działalnością Aresztu Śledczego. Ogromne wrażenie wzbudziło zwiedzanie jednego z bloków aresztu i spotkanie z osadzonymi. W godzinach popołudniowych uczestnicy objazdu naukowego powrócili do Kielc.

W trakcie objazdu odbywały się obrady konferencji naukowej „Współczesna polityka bezpieczeństwa RP: Wybrane problemy na przykładzie Pomorza Zachodniego. Choszczno, Szczecin, Świnoujście”. W konferencji uczestniczyli pracownicy naukowcy oraz specjaliści z różnych jednostek naukowych i wojskowych. Wśród tematów wystąpień konferencyjnych przedstawiono między innymi problematykę współczesnych zagrożeń militarnych (prof. dr hab. Józef Smoliński), przeszłości i teraźniejszości wojsk lądowych na przykładzie garnizonu Choszczno (mjr Jarosław Chojnacki i mgr Sławomir Giziński), zagrożeń bezpieczeństwa wewnętrznego RP (prof. dr hab. Jerzy Gapys), miejsca i roli sił morskich w systemie obronnym RP (dr Jan Sarniak) czy też wpływu przestępczości zorganizowanej na bezpieczeństwo państwa (dr Jakub Żak).

Objazd naukowy, połączony z obradami konferencji, dał uczestnikom możliwość zapoznania się zarówno z militarną przeszłością Pomorza Zachodniego jak i aktualnym zagadnieniom dotyczącym bezpieczeństwa narodowego. Ta interaktywna lekcja historii, militarystyki, securitologii przyniosła uczestnikom dużo więcej doświadczeń i wiedzy niż najciekawsze nawet wykłady.